

DELTAGELSE, LEDERSKAB OG POLITIK – BRÆNDPUNKTER FOR DEMOKRATIET I KOMMUNERNE FREM MOD 2020

Roger Buch
Forskningschef, Ph.d., cand.scient.pol.
Danmarks Journalisthøjskole

HVEM ER HAN?

Forsker siden 1993.

Først ved Institut for Statskundskab, Syddansk Universitet i Odense

- Amts- og kommunalvalg
- Partier: lokale partiorganisationer og medlemmer
- Amtspolitik: embedsmænd, politikere, borgere
- Danskernes holdning til demokrati
- Danskernes holdning til EU
- Danskernes holdning til globalisering
- Medier og politik
- Danskernes syn på public service nyheder

Siden 2004 forsker og underviser ved Journalisthøjskolen i Aarhus

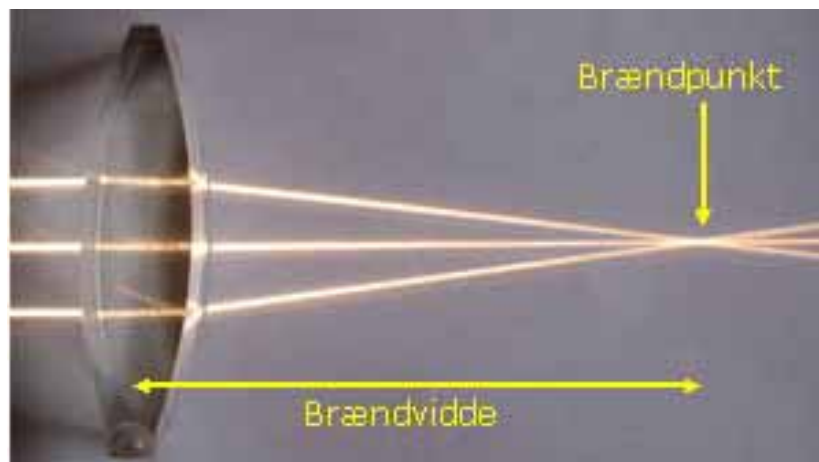
KOMMUNALPOLITIK VIGTIGT!

	Bund	Bund 10	Gennemsnit	Top 10	Top
Udgifter til folkeskole pr. elev	41.328	43.095 - 46.963	54.476	62.461 - 69.120	69.990
Ældreudgifter pr. ældre over 65 år	26.766	31.229 - 36.299	43.130	49.885 - 59.469	69.858
Kulturudgifter pr. borger	114	124-245	462	750 - 1.059	1.652
Sport og fritidsudgifter pr. borger	265	674-866	1.234	1.708 - 2.704	3.177

	Bund	Bund 10	Gennemsnit	Top 10	Top
Kommunal udskrivningsprocent	22,8	23,0 - 24,0	25,1	26,1 - 26,9	27,8
Grundskyldspromille	16,00	16,56 - 20,53	25,11	32,00 - 34,00	34,00
Månedlig takst for vuggestue	1.625	1.800 - 2.272	2.518	2.782 - 2.971	3.071
Månedlig takst for børnehaveplads	1.206	1.226 - 1.290	1.406	1.579 - 1.755	1.800
Månedlig takst for SFO (6-9 år)	779	969 - 1.091	1.309	1.530 - 1.665	1.987
Ældres betaling pr. dag for udbragt mad	36	39 - 45	51	58 - 64	66
Ældres betaling pr. måned for mad på plejehjem	2.168	2.190-2.600	2.919	3.315 - 3.620	3.832

BRÆNDPUNKTER?

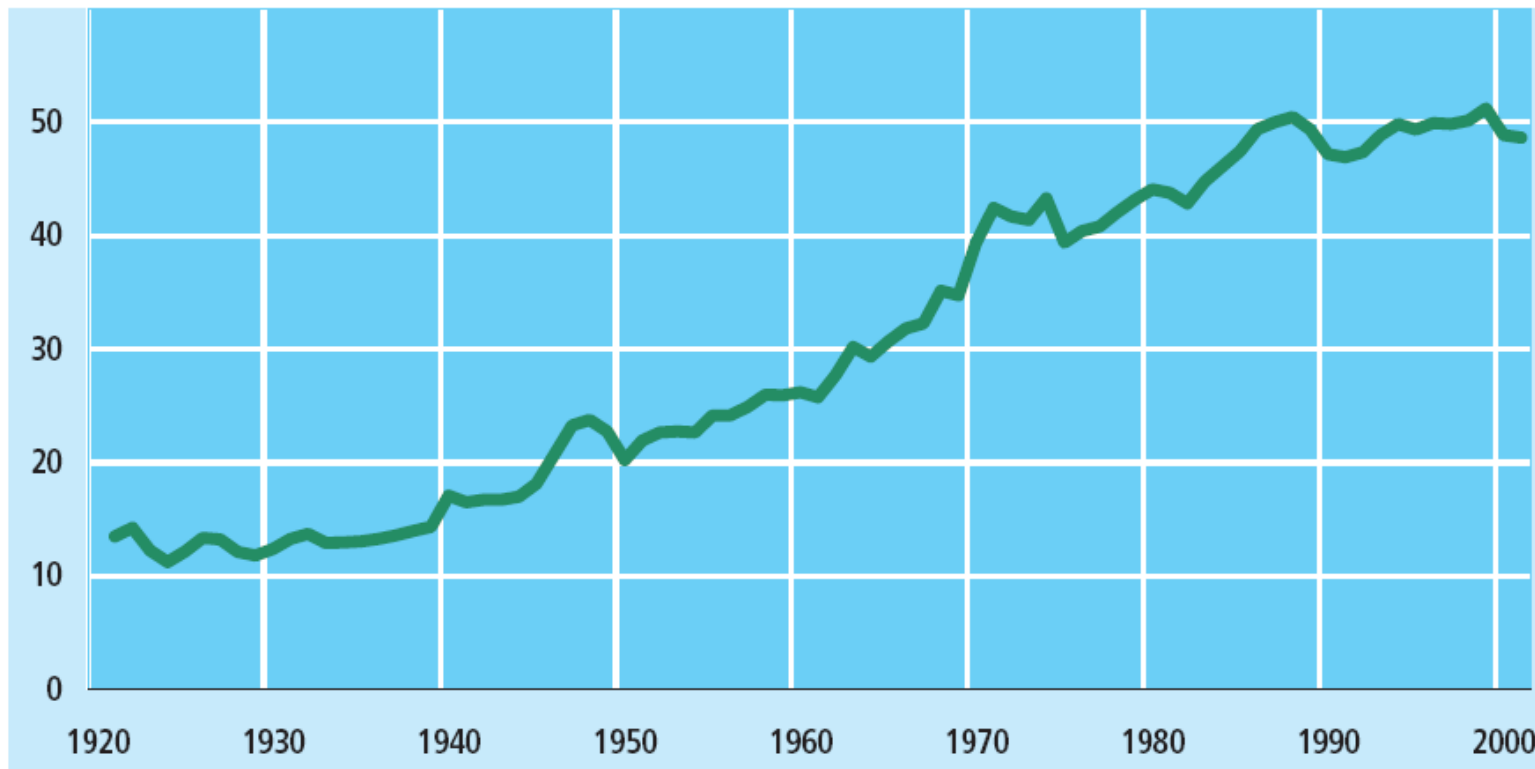

- **Uændrede indtægter**
- **Opgavemæssige udfordringer**
(opadgående pres på udgifter)
- **Utilfredse og krævende borgere**

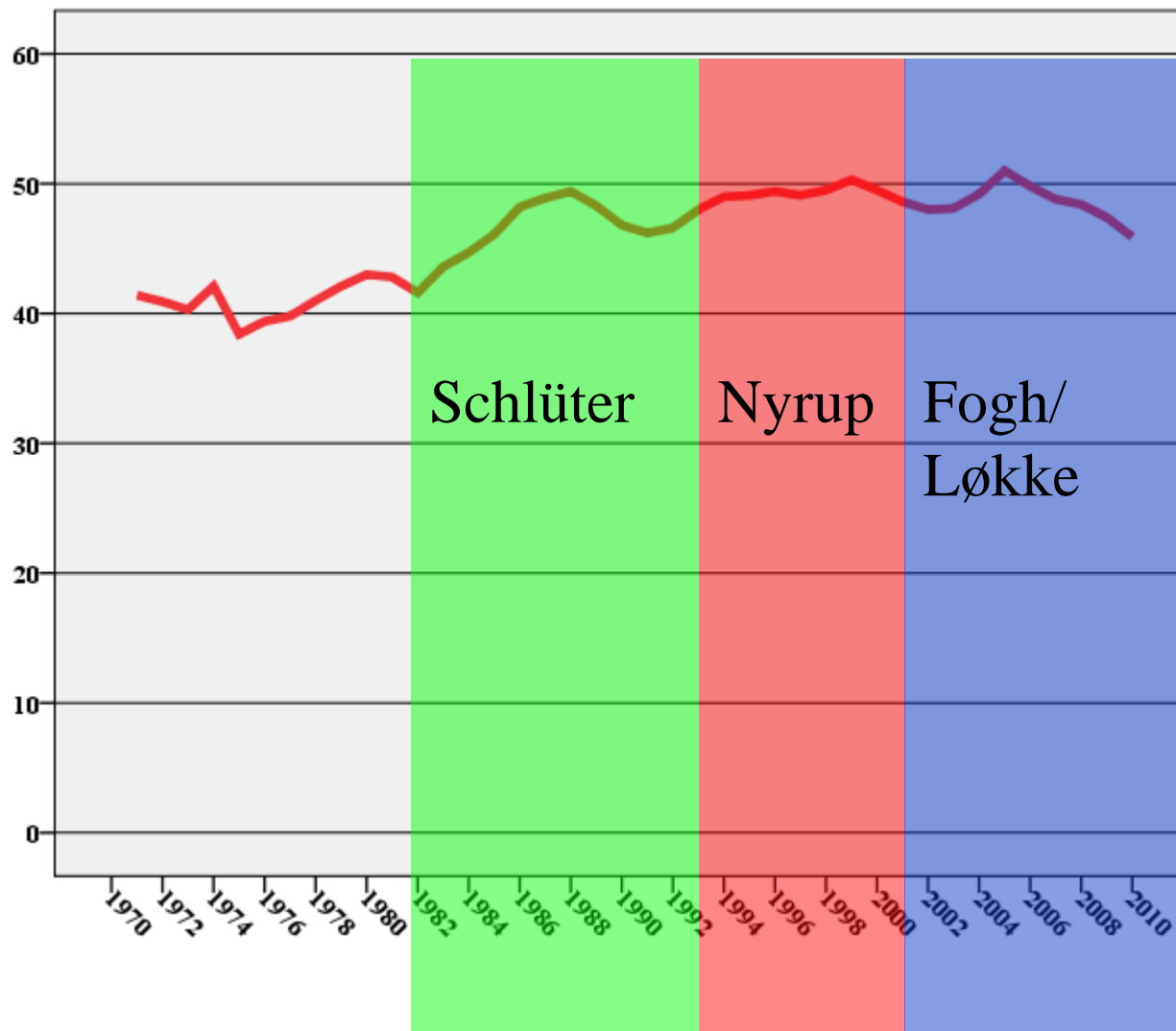
Skattetrykket

Procent af BNP

- 12 pct. indtil 1930'erne
- 20 pct. efter besættelsen
- 30 pct. medio 1960'erne
- 40 pct. i 1970
- 50 pct. i 1988 falder så, men når 50 pct. igen i 1999 og igen igen i 2005

Om os

[Finansministeriets effektiviseringsstrategi](#)[Job i Finansministeriet](#)[Finansminister Claus Hjort Frederiksen](#)[Debatindlæg og taler](#)[Presse billeder](#)[Udgifter og aktiviteter](#)[Finansministeriet som organisation](#)[Finansministeriets koncern](#)[Flere kvinder i ledelse](#)[Kontakt](#)[Presseinformation](#)[Elektronisk fakturering](#)[Bestyrelser, råd, nævn, udvalg mv.](#)[Lov- og Folketingsstof](#)[Historie](#)[Privatlivspolitik](#)

Finansminister Claus Hjort Frederiksen

Her kan du læse om finansministeren.

Claus Hjort Frederiksen er født d. 4. september 1947 i København. Uddannet som Cand.jur. i 1972.

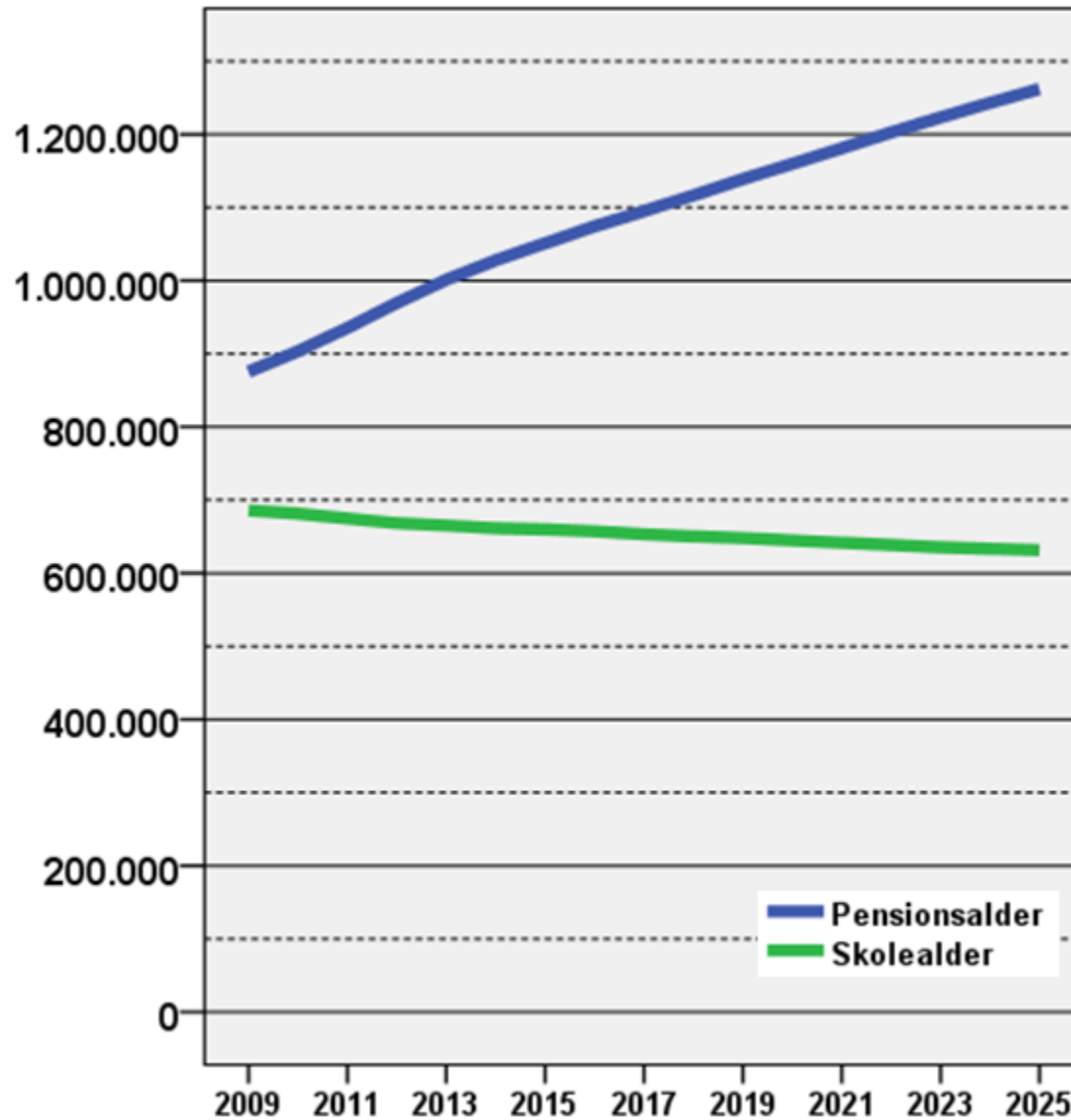
Curriculum vitae

2009	Finansminister
2005	Medlem af Folketinget for Venstre
2001-2009	Beskæftigelsesminister
1985-2001	Partisekretær i Venstre

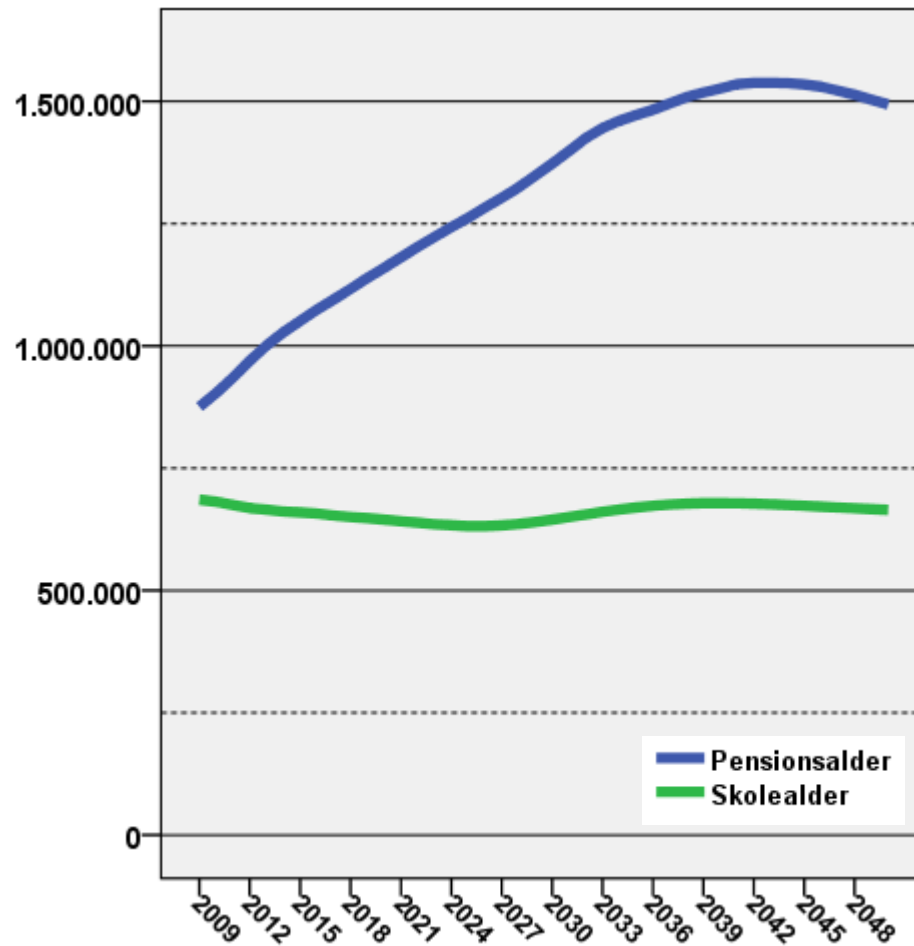
Yderligere oplysninger

Pressechef og særlig rådgiver
Søren Møller Andersen
T 33 92 40 60
M 25 14 71 57
E smand@fm.dk

Ældre vs. børn indtil 2025

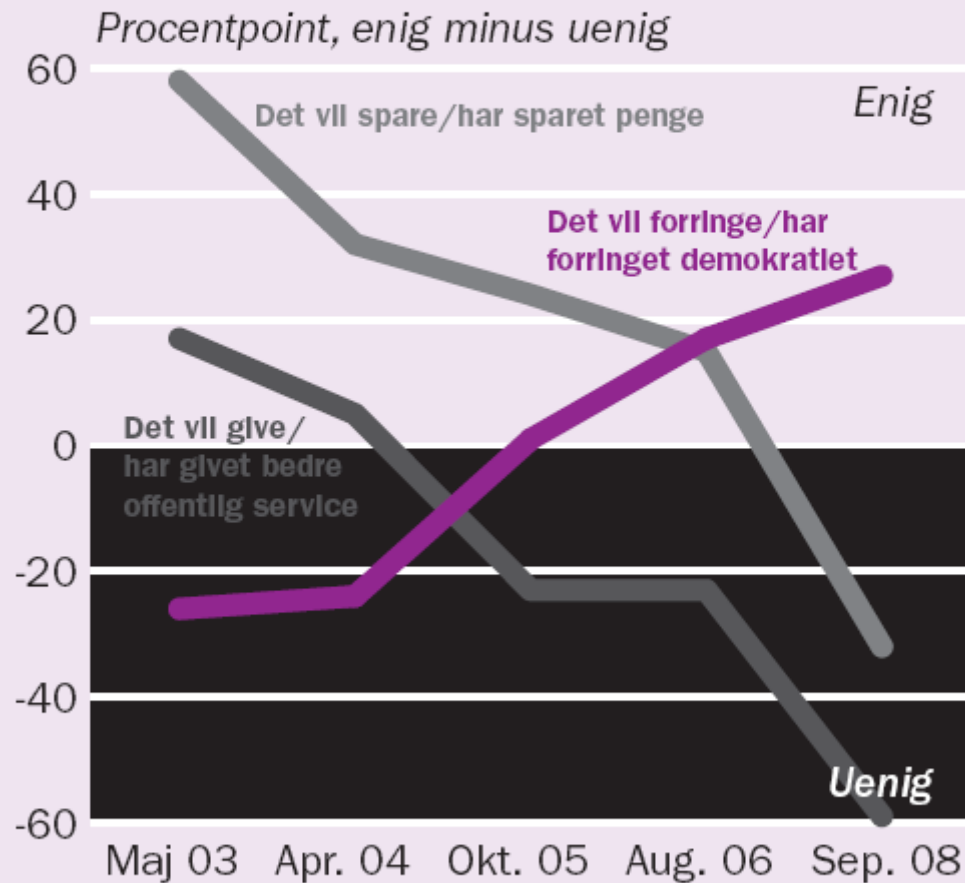

Ældre vs. børn indtil 2048

MM | Kommunalreformens rutsjetur

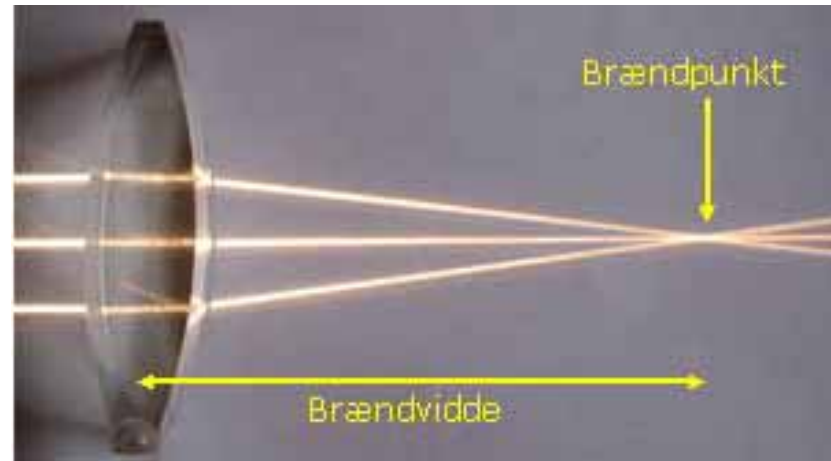
Befolkningens holdninger til forskellige udsagn om kommunalreformens konsekvenser 2003-2008, enig minus uenig, procentpoint

Figur 2: Den folkelige opbakning til kommunalreformens konsekvenser er skrumpet i takt med virkeliggørelsen.

BRÆNDPUNKTER?

- **Uændrede indtægter**
- **Opgavemæssige udfordringer**
(opadgående pres på udgifter)
- **Utilfredse og krævende borgere**

SARTORI 1987:

”Up until the 1940s people knew what democracy was and either liked or rejected it; since then we all claim to like democracy but no longer know (understand, agree) what it is.”

FOLKE STYRE

- Folket:

- Køn?
- Alder?
- Rigdom?
- Statsborgerskab?

- Styret:

- Hvor meget?
- Grænser for styret?

ROBERT DAHL

Demokratiske proces karakteriseret ved, at borgerne har:

1) Lige ytringsmulighed

2) Lige stemmemulighed og vægt

3) Oplyst forståelse

4) Dagsordenskontrol

Samt at demokratiet:

5) Omfatter alle voksne medlemmer af fællesskabet.

ROBERT DAHL

- **Polyarki karakteriseret ved:**
- **1) Valgte ledere/repræsentanter.**
- **2) Frie og fair valg.**
- **3) Inklusiv valgret**
- **4) Fri mulighed for at stille op.**
- **5) Ytringsfrihed**
- **6) Alternativ Information**
- **7) Organisationsfrihed.**

INTRODUKTION

- **Den historiske undtagelse**
- **Nyt og gammelt**
- **Begrebsmæssig uklarhed**
- **Empirisk og normativ tilgang**
- **To faldgruber:**
 - **Hyperrealisme**
 - **Overperfektionisme**
- **Ingen facitliste – men gode argumenter**
- **Tre konventionelle tilgange**

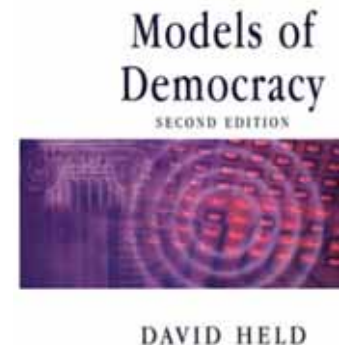

Konkurrencedemokrati	Deltagelsesdemokrati
1. Demokrati er en politisk metode; et middel til at træffe politiske beslutninger gennem eliternes konkurrence om folkets stemmer ved periodiske og frie valg	1. Demokrati er et ideal, når alle borgere aktivt tager del i alle de politiske beslutninger, der vedrører dem
2. Vælgerne udøver kontrol over lederne gennem vælgersanktionen: I kraft af truslen om at afsætte de valgte ledere sikres, at de politiske beslutninger er i overensstemmelse med befolkningens (flertallets) interesser	2. Folkets kontrol ligger i medbestemmelsesret og direkte deltagelse i beslutningerne
3. Deltagelsesbegrebet er snævert: Politisk deltagelse = valgdeltagelse.	3. Deltagelsesbegrebet er bredt: Det omfatter både en mangfoldighed af aktiviteter rettet mod politiske beslutninger samt deltagelse på andre områder
4. Deltagelsen er indirekte: Folket deltager ikke direkte i formuleringen af politiske beslutninger, men vælger ledere, der bemyndiges til at træffe beslutninger på vælgernes vegne	4. Deltagelsen er både direkte og indirekte: Ved siden af den indirekte deltagelse bør folket direkte tage del i beslutningerne på forskellige områder
5. Deltagelsen er instrumentel: Den sigter på udvælgelse af politiske ledere og derigennem påvirkning af politiske beslutninger. Deltagelsen har en beskyttende funktion	5. Deltagelsen er både instrumentel og et mål i sig selv: Ud over at påvirke politiske afgørelser har deltagelsen en opdragende og udviklende funktion for det enkelte menneske
6. Politisk lighed = lige og almindelig valgret; lighed i mulighederne for at øve indflydelse	6. Politisk lighed = lighed i evner til at forsvare og fremme interesser; lighed i faktisk indflydelse og magt

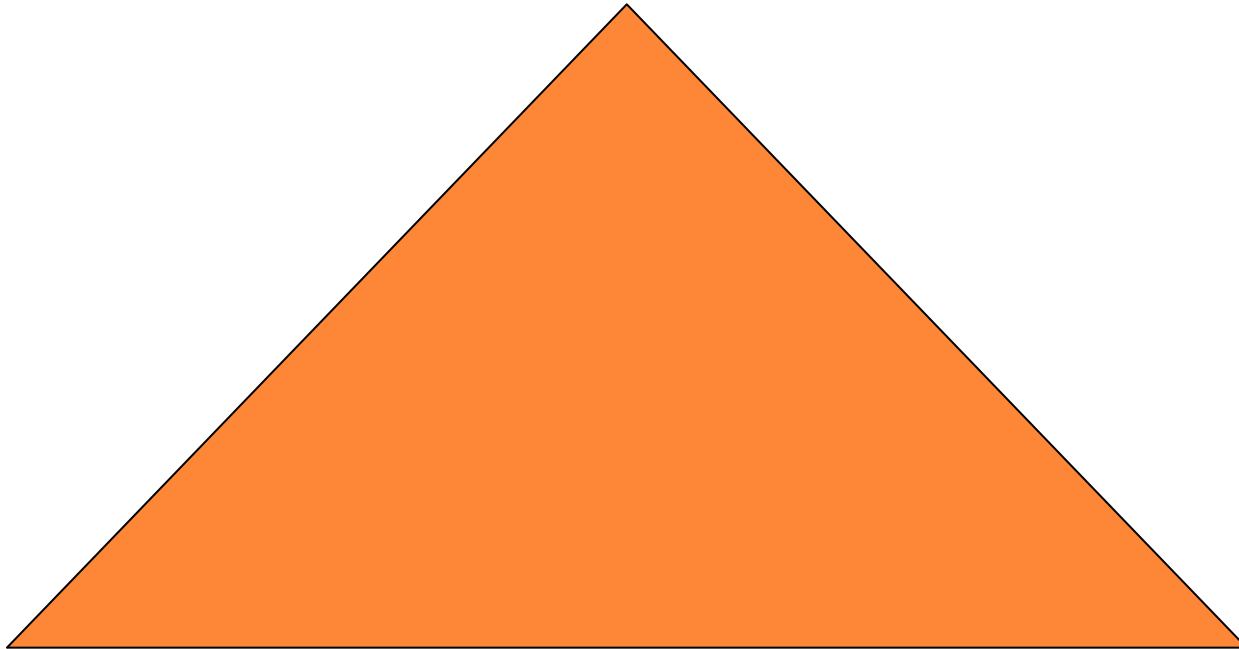
ET TREDJE BUD: DEMOKRATIDEBATTENS TREKANT

- Inspireret af David Held's bog "Models of Democracy"
- Analyse af demokratiteoriens udvikling siden det klassiske athenske demokrati
- Fra Athen frem til i dag skabes en række konkurrerende teorier, som udkrystalliserer sig i tre moderne varianter:
 - Repræsentativt demokrati
 - Deltagelsesdemokrati
 - Beskyttende demokrati - NY

DE TRE MODELLER:

Repræsentationsdemokrati

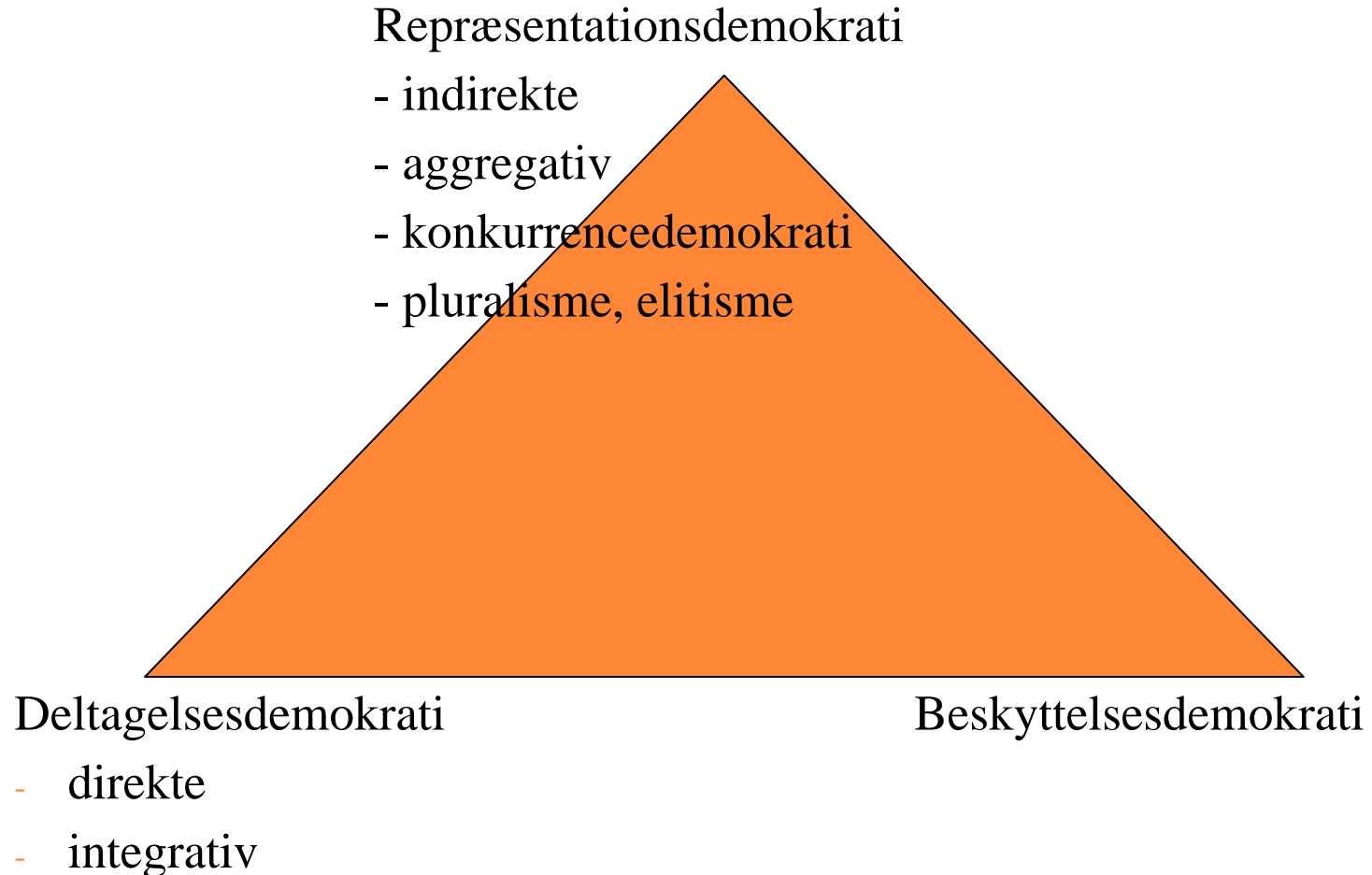

Deltagelsesdemokrati

Beskyttelsesdemokrati

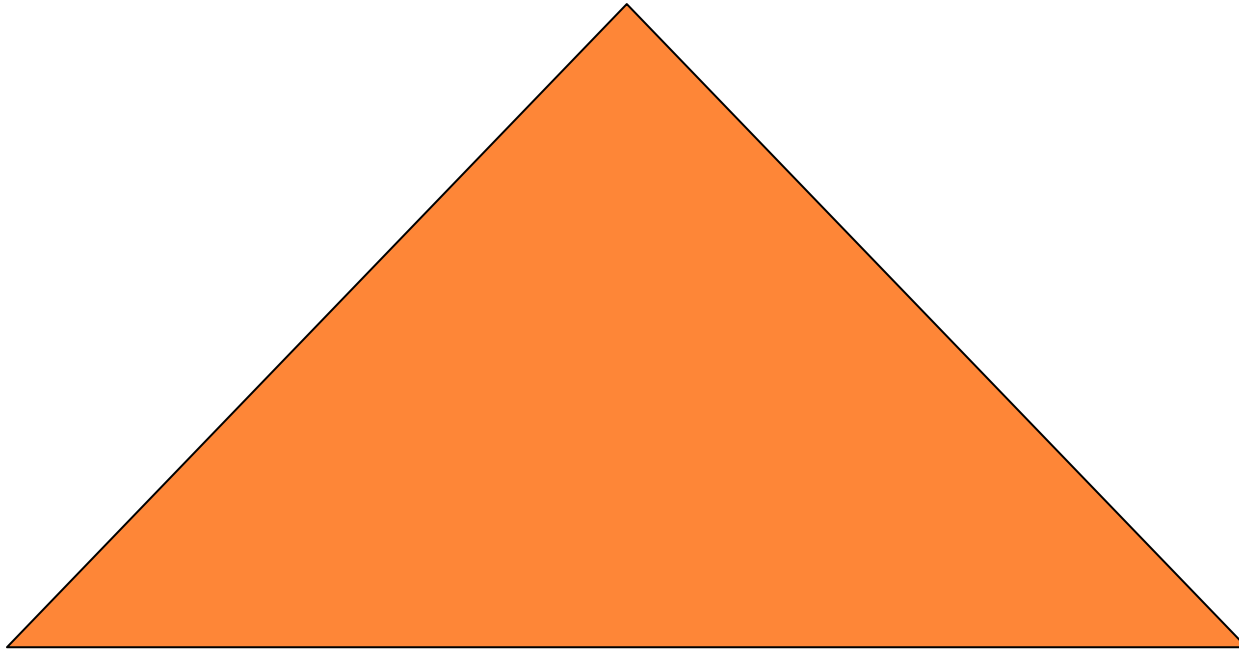
DE TRE MODELLER:

BEDRE DEMOKRATI ?

Repræsentationsdemokrati

Bedre demokrati = mere og bedre lederskab

Deltagelsesdemokrati

Bedre demokrati = mere og bedre deltagelse

Beskyttelsesdemokrat

Bedre demokrati = bedre politik

De tre teorier vægtlægger tre elementer forskelligt:

- Deltagelse
- Lederskab
- Indhold – politik

Den demokratiske ligning:

$$\text{Demokrati} = \frac{X \cdot \text{Deltagelse} + Y \cdot \text{Lederskab} + Z \cdot \text{Indhold/politik}}{\underline{\underline{?}}}$$

DEMOKRATISKE SPØRGSMÅL

- Er folkeafstemninger demokratisk?
- Er brugerbestyrelser demokratisk?
- Skal politikerne lytte til meningsmålinger?

KØBENHAVN: POLITIKERNES LEDERSKAB?

Politikerne fører ikke politik alene, men påvirkes af medier, interesseorganisationer, medarbejdere i kommunen og mange flere.

Borgerne er generelt kritiske overfor disse påvirkninger og især mediernes indflydelse.

KØBENHAVN: POLITIKERNES LEDERSKAB

For stor indflydelse:

- Medierne - 47 pct.

For lille indflydelse:

- Brugerbestyrelserne - 57 pct.

- Borgerne som helhed - 46 pct.

- Egen mulighed - 43 pct.

- Medarbejdere i kommunen - 42 pct.

KØBENHAVNBORGERNES DELTAGELSE

Gennemsnitsborgeren deltager på tre af ni udvalgte deltagelsesformer, men klare forskelle:

- 18-29 år	2,4 deltagelsesformer
- 40-49 år	3,8 deltagelsesformer
- folkeskole	2,5 deltagelsesformer
- lang videregående udd.	3,3 deltagelsesformer

KØBENHAVN: BORGERNES DELTAGELSE

Kun en ud af otte borgere vil helt afvise yderligere politisk deltagelse. Viljen stiger jo mindre krævende og jo mere kortvarig en deltagelse er.

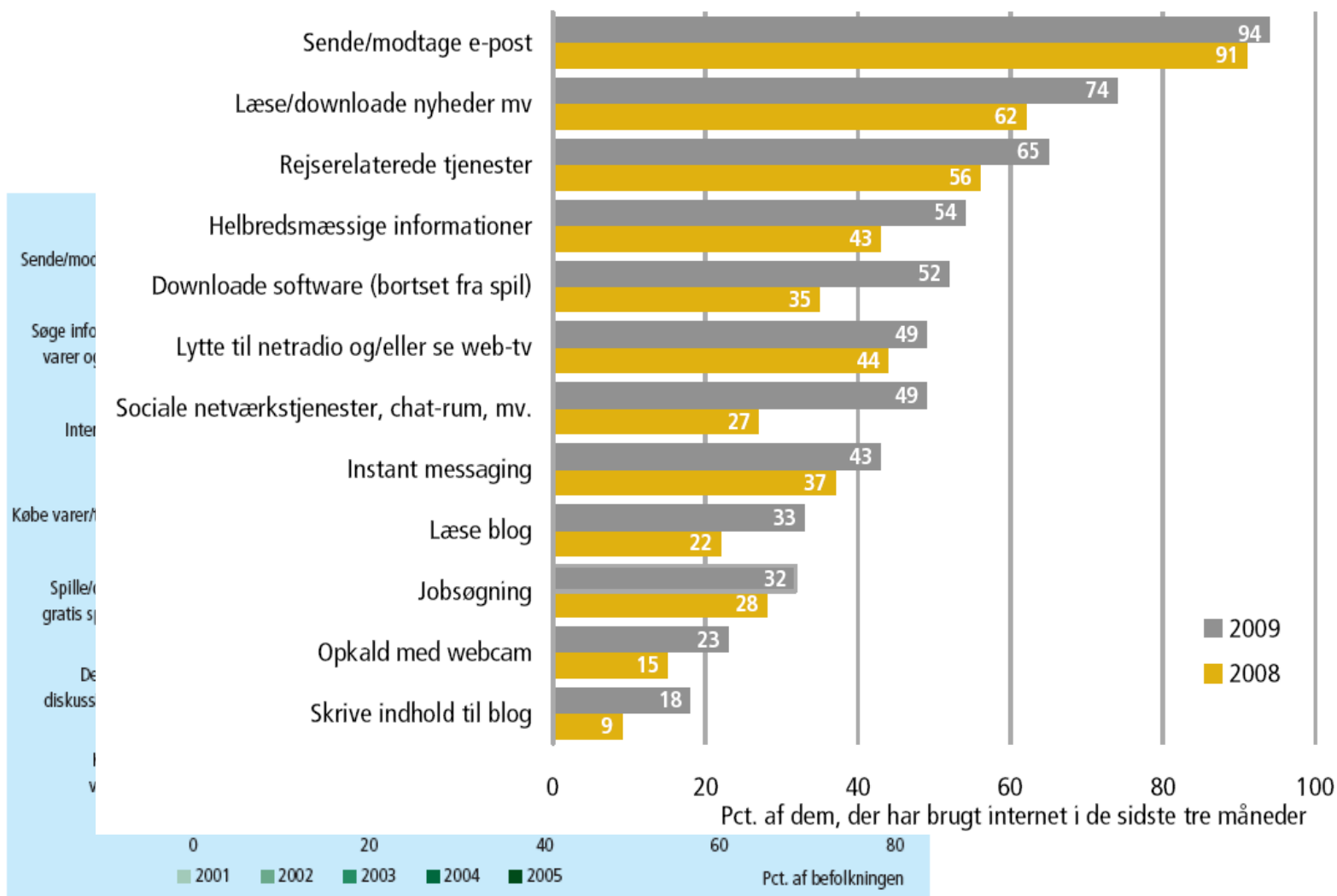
Vil overveje eller sige ja til...

kandidatur til BR	25 procent
opstille til brugerbestyrelse	39 procent
opstille til lokalråd/udvalg	40 procent
deltage i projekt	73 procent
deltage i fokusgruppe	78 procent

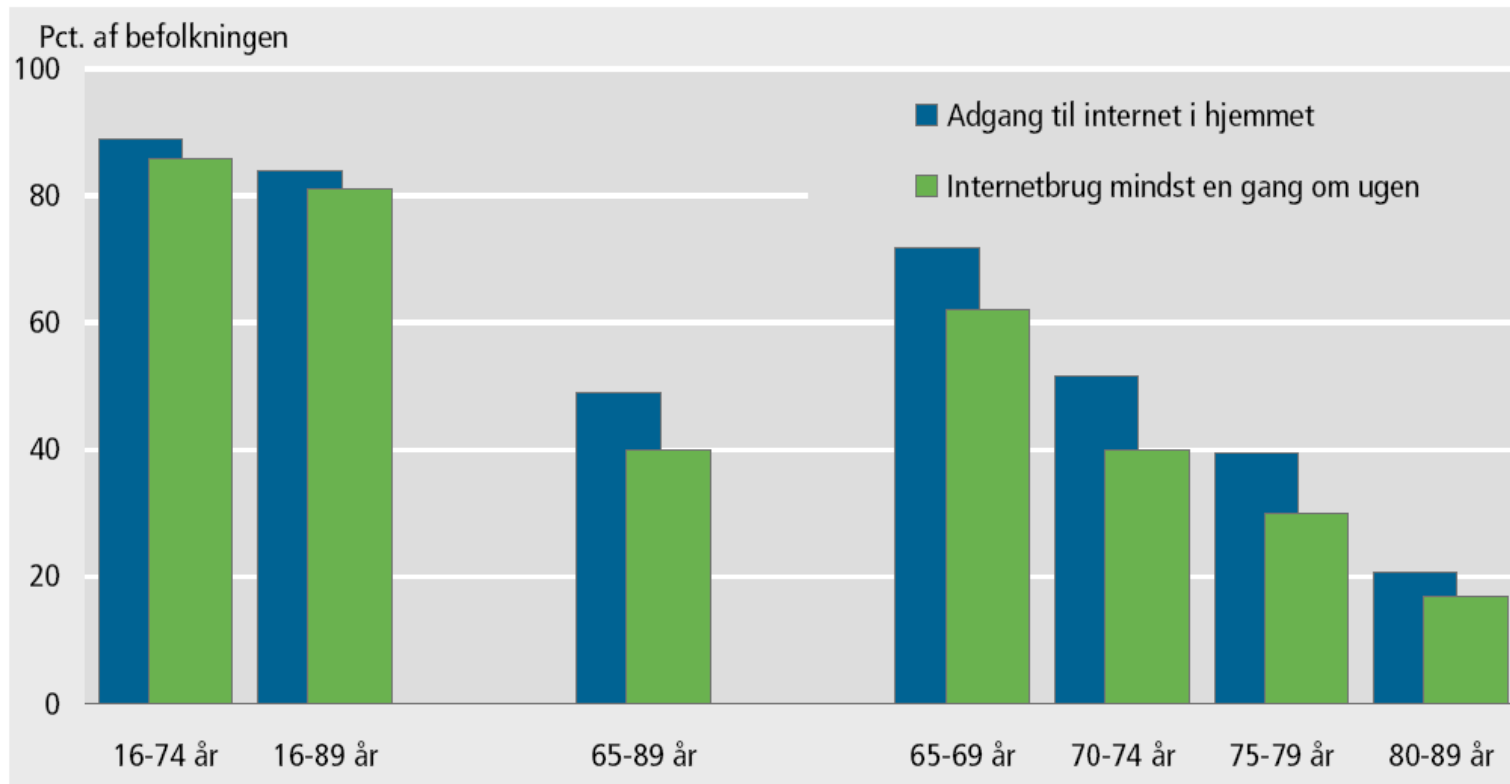
HVAD BRUGES NETTET TIL?

Udvalgte private formål ved internetbrug. 2008-2009

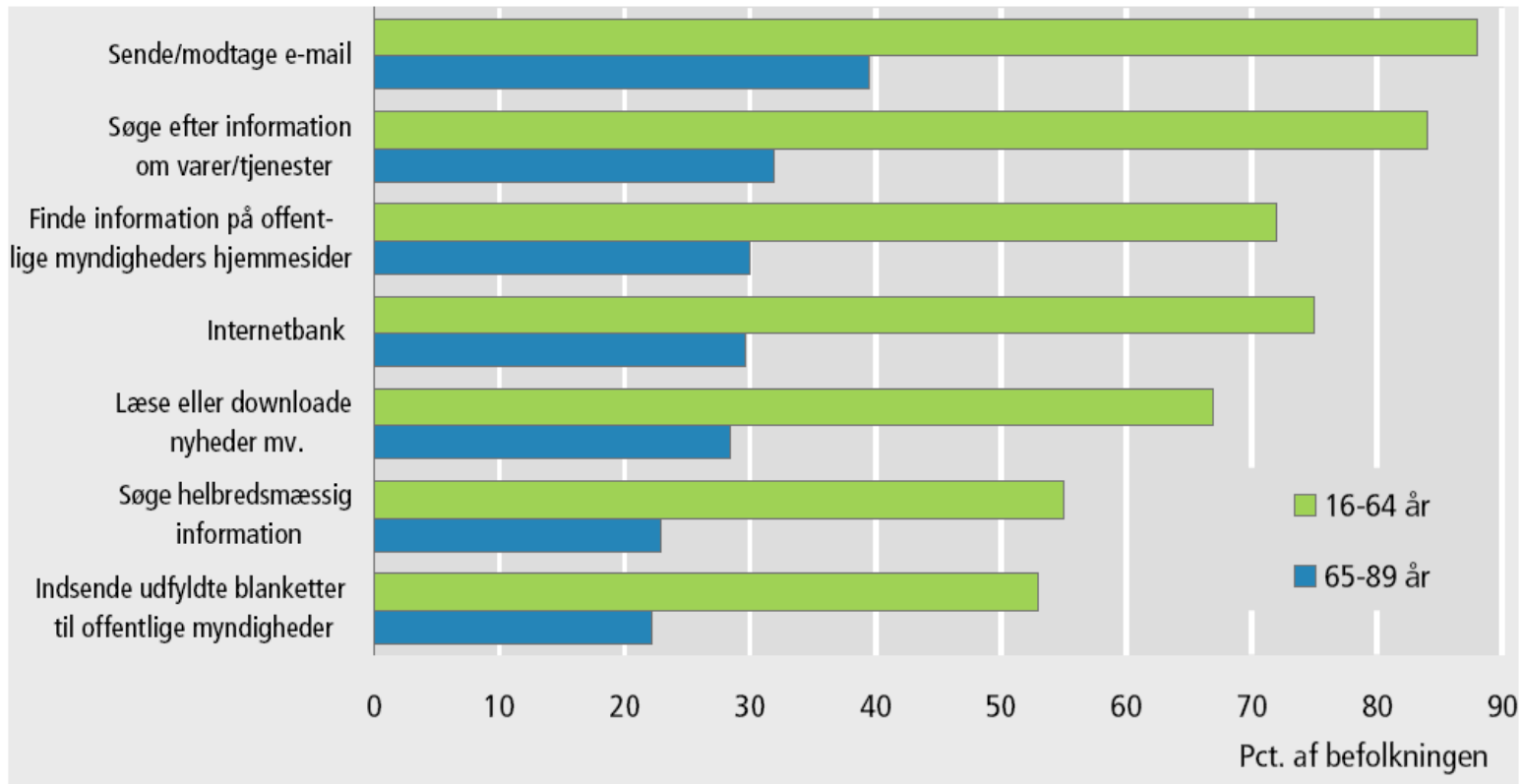
PÅ NETTET?

Adgang til og anvendelse af internet i aldersgruppen 65+. 2010

INTERNETTET TIL HVAD?

Udvalgte formål ved internetbrug i forskellige aldersgrupper. 2010

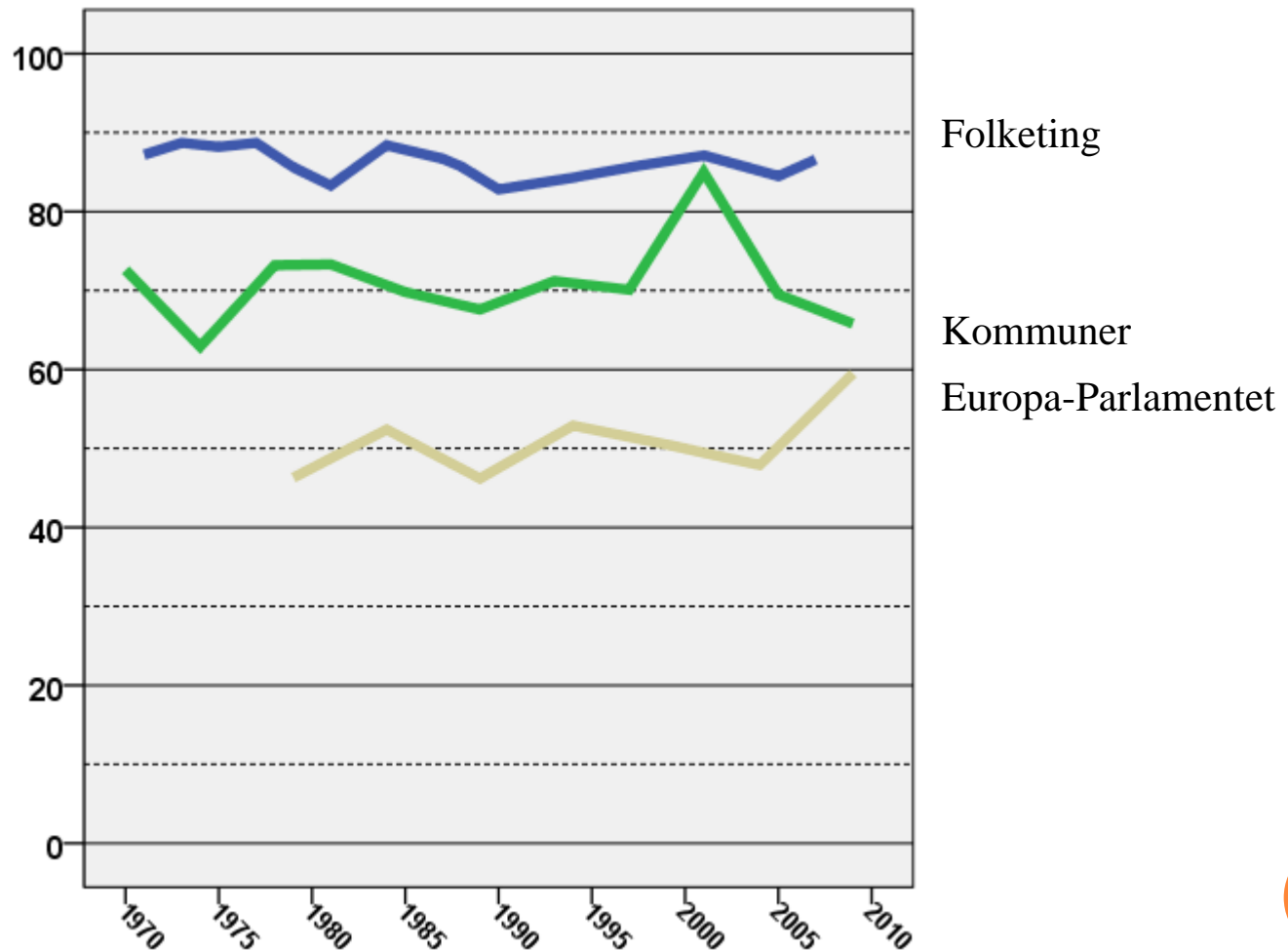

DEN LYTTENDE KOMMUNE

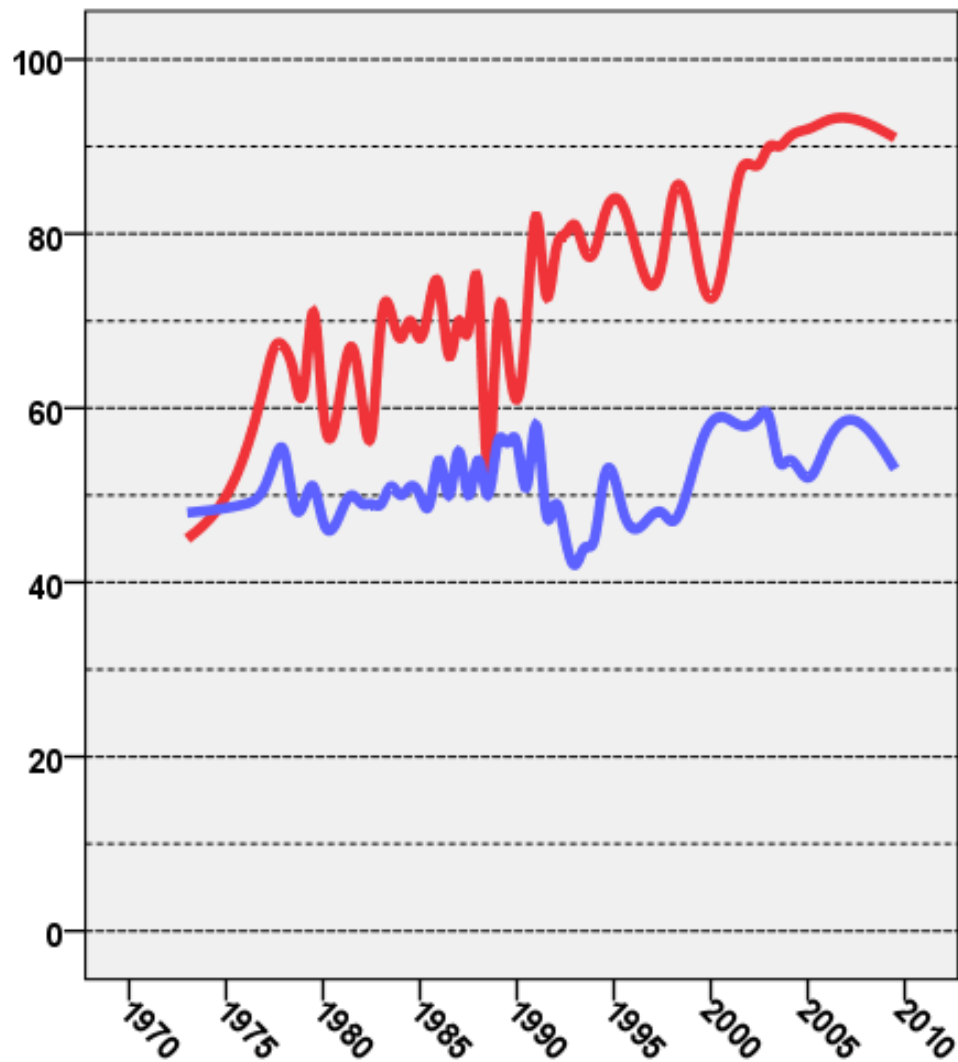
- Et ideal allerede i 1980'erne – den responsive stat
- I 1990'erne var brugerbestyrelser og borger/brugerundersøgelser et ekspansionsområde
- Hvilken demokratiopfattelse ligger bag?
- Problemer ved at lytte?

INTERNATIONAL HØJ VALGDELTAGELSE PÅ STABILE NIVEAUER

TILFREDSHEDEN MED DEMOKRATIET?

		The (NATIONALITY) Government		The (NATIONALITY PARLIAMENT)	
% Tend to trust		EB72 Aut.2009	Diff. Aut.2009- Sp.2009	EB72 Aut.2009	Diff. Aut.2009- Sp.2009
	EU27	29%	-3	30%	-2
	LU	68%	-9	59%	-8
	DK	57%	-4	74%	-1
	SE	55%	-2	63%	-1
	AT	54%	-4	55%	-3
	CY	53%	-3	53%	=
	NL	49%	-7	52%	-4
	FI	48%	-6	53%	-7
	EE	47%	+9	38%	+7
	EL	44%	+19	47%	+14
	BG	44%	+27	27%	+17
	DE	40%	-5	45%	-1
	CZ	37%	+9	15%	-5
	BE	36%	+1	38%	-3
	MT	36%	-5	41%	-6
	SK	36%	-2	35%	-3
	PT	32%	+4	41%	+5
	ES	29%	-5	29%	-3
	SI	29%	-2	19%	-8
	IT	26%	+1	27%	=
	FR	22%	-7	28%	-5
	UK	19%	-2	19%	+2
	RO	17%	-5	17%	+1
	PL	16%	-5	11%	-7
	IE	15%	-5	19%	-4
	LT	15%	-4	7%	-3
	HU	14%	=	15%	=
	LV	9%	-1	6%	=
	TR	51%	-6	51%	-7
	MK	31%	-5	25%	-2
	HR	12%	-1	12%	-4

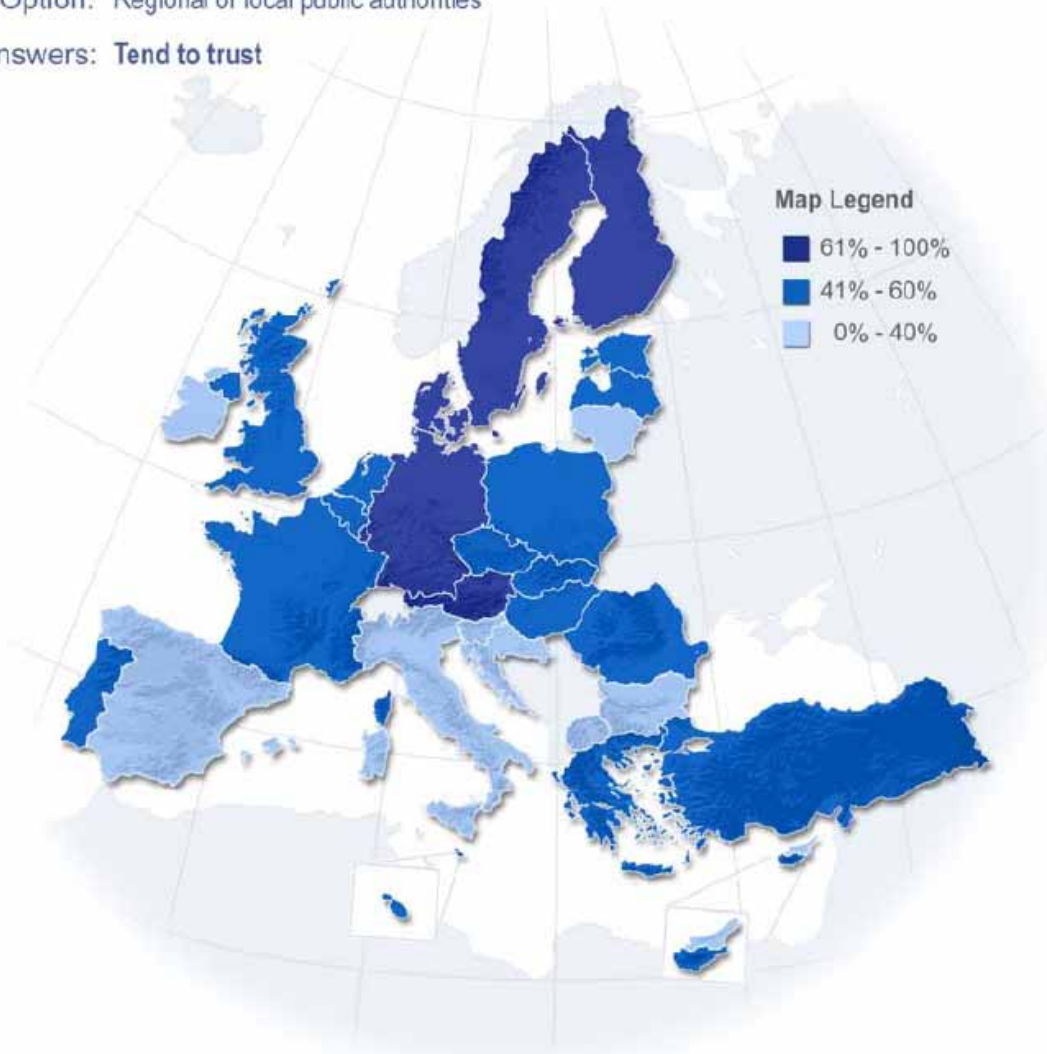

DK	74%
AT	69%
FI	68%
SE	64%
LU	64%
DE	63%
BE	59%
EE	59%
PT	59%
CY	58%
NL	57%
FR	57%
CZ	54%
HU	53%
EU27	50%
SK	47%
EL	47%
UK	46%
PL	45%
MT	45%
LV	41%
RO	41%
SI	40%
ES	39%
IE	35%
IT	34%
BG	34%
LT	31%
* CY (loc) 31%	
TR	42%
MK	36%
HR	23%

Question: QA10.12. I would like to ask you a question about how much trust you have in certain institutions. For each of the following institutions, please tell me if you tend to trust it or tend not to trust it.

Option: Regional or local public authorities

Answers: **Tend to trust**

KONKLUSIONER

- Kommunalpolitik langt vigtigere end folketingspolitik
 - Det er et problem at borgerne ikke gøres opmærksom på det
- Kommunalpolitikken er fanget i et brændpunkt, hvor indtægter, udgifter og borgernes krav ikke stemmer overens
 - Hvorledes løses dette problem demokratisk?
 - Mere og bedre lederskab?
 - Mere og bedre deltagelse?
 - Bedre politik?
- Kommunalreformen har både gjort det lettere og sværere at løse problemet
- Er dialog og inddragelse godt? – den lyttende kommune
 - Forudsætter talende borgere – hvad med de tavse?
 - Fungerer kun på visse forvaltningsområder – hvad med de tavse?
 - Er det ikke kun til ære for tordenskjolds soldater?
 - Er det ikke kun en demokratisk narresut? Trøst og ikke den ægte vare
- Er der egentlig et problem? – internationalt sammenlignet ligger vi flot!

